

Enrico Letta: Sokkal több mint piac

10.14267/VILPOL2024.04.02

Ez év áprilisában Enrico Letta "Sokkal több, mint piac" (Much more than market) címen jelentést adott közre az Európai Unió megbízásából. Ebben a jelentésben ajánlásokat fogalmaz meg az európai egységes piac megerősítésére a fenntartható jövő és az uniós polgárok jóléte érdekében, melyek hat pontban foglalhatóak össze.

Elsőként is bevezeti az ötödik szabadságelv fogalmát. Érti ezalatt az egységes piacnak a hagyományos négy szabadságon (árúk, szolgáltatások, tőke és munkaerő) túli kiterjesztését. Hangsúlyozza a kutatást, az innovációt és az oktatást, mint az EU-n belüli növekedés és versenyképesség alapvető összetevőit.

Másodsorban Letta sürgeti, hogy hozzanak létre egységes keretet a megtakarítások és befektetések számára a tagállamokban. A szabályok harmonizálásával és a határokon átnyúló befektetések ösztönzésével az EU felszabadíthatja az eddig rejtett gazdasági potenciálját és elősegítheti ezzel a pénzügyi stabilitást.

Harmadszor kiemeli, hogy a zöld és digitális iparágakba való stratégiai befektetésekre van szükség. Az egységes piac kihasználásával az EU ösztönözheti a fenntartható gazdasági növekedést, csökkentheti a szén-dioxid-kibocsátást és fokozhatja a globális versenyképességet.

Negyedszer az egységes piac céljaihoz igazodó, racionális energia- és éghajlat-politikák mellett száll síkra. Az összehangolt erőfeszítések nagyobb energiahatékonyságot, kisebb környezeti terhelést és jobb ellenálló képességet eredményezhetnek.

Ötödször hangsúlyozza, hogy az egészségügyi rendszerek megerősítése az egységes piacon belül alapvető fontosságú. A jelentés együttműködési megközelítéseket javasol az egészségügyi kihívások kezelésére, a felkészültség fokozására és az egészségügyi ellátáshoz való méltányos hozzáférés biztosítására a tagállamokban.

Végül hatodszor, felhívja a figyelmet a hatékony közlekedési hálózatokra, mint az egységes piac sarokköveire. Az akadályok felszámolásával és a fenntartható mobilitás előmozdításával az EU fokozhatja az összekötöttséget és a gazdasági integrációt.

Összefoglalva tehát Letta jelentése a közös piac holisztikus megközelítésére szólít fel – olyan nézőpontra, amely túlmutat csupán a gazdasági megfontolásokon, és magában foglalja a társadalmi, környezeti és technológiai dimenziókat is. A továbbiakban vegyük górcső alá az egyes pontokat részletesebben.

Mint az korábban említésre került, a Letta által bevezetett ötödik szabadság elve a közös piac hagyományos értelmezésének kiterjesztését célozza, hangsúlyozva a kutatást, az innovációt és az oktatást, mint a növekedés és a versenyképesség nélkülözhetetlen összetevőit. Az ötödik szabadság elve tehát paradigmaváltást jelent, felismerve, hogy a gazdasági jólét nem támaszkodhat kizárólag a fizikai áruk mozgására vagy a szolgáltatások nyújtására. Ehelyett a tudás, az ötletek és a szellemi tőke szabad áramlása mellett érvel. Letta szerint a kutatás kritikus elem, mivel a kutatás és fejlesztés (K+F) terén a határokon átnyúló együttműködés ösztönzése létfontosságú. A közös projektek elősegítésével, a szakértelem megosztásával és az erőforrások egyesítésével az EU felgyorsíthatja a tudományos áttöréseket, a technológiai fejlődést és az innovációt.

Az innováció ezen szabadságelv másik alappillére, amely a gazdasági átalakulás motorja. Ez az új elv olyan ökoszisztémát ösztönöz, amelyben az induló vállalkozások, a már működő vállalatok és a felsőoktatási intézmények zökkenőmentesen együttműködnek. Az innovációs központok, inkubátorok és technológiai klaszterek a kreativitás csomópontjaivá válnak, és áttöréseket segítenek elő olyan területeken, mint a mesterséges intelligencia, a biotechnológia és a tiszta/fenntartható energia. Az oktatás – a versenyképesség záloga – szintén döntő szerephez jut. Az ötödik szabadság előmozdíthatja a hallgatói mobilitást, a közös egyetemi programokat és a tudáscserét, így az egyetemek olyan központokká válhatnak, amelyek a legkülönbözőbb háttérrel rendelkező tehetségeket vonzzák. Az egész életen át tartó tanulás és a továbbképzés biztosítja a dinamikus munkaerőt, amely készen áll a fejlődő iparágakhoz való alkalmazkodásra.

Ezen szabadságelv előnyei mélyrehatóak. Az innovációt elősegítő környezet ápolásával az EU fokozza globális versenyképességét, lehetővé téve, hogy vezető szerepet töltsön be a kibontakozóban lévő szegmensekben, munkahelyeket teremtsen és befektetéseket vonzzon. A magas színvonalat képviselő egyetemek és kutatóközpontok a világ minden tájáról vonzzák a tehetségeket, így a tudás áramlása legalább ugyanolyan fontos, mint az áruk áramlása. Az egységes piac hagyományos ágazatokon túli diverzifikálása biztosítja továbbá a gazdaság ellenállóképességét, mivel a tudásalapú gazdaságot kevésbé teszi érzékennyé a sokkhatásokkal szemben. Az oktatáshoz és a kutatási lehetőségekhez való egyenlő hozzáférés áthidalja a szakadékokat és erősíti a társadalmi kohéziót.

Az ötödik szabadságelv megvalósításához azonban jelentős kihívásokat kell leküzdeni. Alapvető fontosságú a szabályozások harmonizációja, amely a szellemi tulajdonjogokra vonatkozó jogszabályok, az adatmegosztási irányelvek és a kutatásfinanszírozási mechanizmusok összehangolását igényli a tagállamokban. A K+F és az oktatás finanszírozásához pedig jelentős beruházásra van szükség, ami a köz- és a magánszféra közötti partnerségeket és uniós szintű kezdeményezéseket tesz szükségessé. Emellett a tárgyi javakról az immateriális javakra való áttérés kulturális változást tesz szükségessé, amelynek során a politikai döntéshozóknak, a vállalkozásoknak és a polgároknak egyaránt változtatniuk kell általános felfogásaikon.

A második pontban tárgyalt Megtakarítási és Befektetési Unió egy ambiciózus felvetés, amelynek célja, hogy az EU országaiban mozgósítsa az eddig kihasználatlan megtakarításokat, és azokat termelő beruházásokba irányítsa. A gazdasági potenciál felszabadításával és a pénzügyi stabilitás fokozásával dinamikusabb és rugalmasabb európai gazdaság érhető el. Letta hangsúlyozza továbbá, hogy szükség van egy harmonizált keretrendszerre, amely minden tagállamra kiterjed, megkönnyíti a határokon átnyúló befektetéseket, és lehetővé teszi a polgárok és az intézmények számára a tőke termékeny elosztását.

E javaslat középpontjában a polgárok felhatalmazása áll, elérhető befektetési lehetőségek révén. Az emberek lakossági, vagy intézményi csatornákon keresztül lehetőséget kapnak arra, hogy részt vegyenek az uniós gazdasági fejlődés folyamatában. A befektetések demokratizálása nemcsak a pénzügyi befogadást segíti elő, hanem a gazdasági előnyök szélesebb körű elosztását is lehetővé teszi.

A Megtakarítási és Befektetési Unió szorosan illeszkedik az EU zöld energiára való átállásra irányuló erőfeszítéseikhez is. A fenntartható projektekbe történő befektetések ösztönzésével hozzájárul a környezetvédelmi célokhoz, miközben hozamot termel. Ez az összehangolás biztosítja, hogy a kezdeményezés segíti az EU szélesebb körű fenntarthatósági és éghajlati ellenálló képességgel kapcsolatos célkitűzéseit.

Azonban ennek megvalósításához uniós szintű intézkedések és nemzeti kezdeményezések kombinációjára van szükség. A szabályozások és az adókedvezmények összehangolása, valamint a befektetők informálása kulcsfontosságú összetevők. Ezek a szakpolitikai intézkedések biztosítják, hogy a keret szilárd, vonzó legyen a potenciális beruházók számára, és képesek legyenek leküzdeni a határokon átnyúló befektetéssel járó esetleges problémákat.

A Megtakarítási és Befektetési Unió előnyei jelentősek. A megtakarítások mobilizálásával és termelő beruházásokba való irányításával az EU fellendítheti a gazdasági növekedést, munkahelyeket teremthet és elősegítheti az innovációt. A határokon átnyúló befektetések továbbá hozzájárulnak a kockázatok diverzifikálásához, csökkentve a csak hazai piacokra való támaszkodást, fokozva a gazdasági sokkokkal szembeni ellenálló képességet.

Ennek az uniónak a megvalósítása azonban nem mentes a kihívásoktól. A szabályok harmonizálása és a tagállamok közötti szabályozási különbségek leküzdése összetett feladat. A nemzeti érdekek kiegyensúlyozása a határokon átnyúló befektetések előmozdítása mellett átgondolt navigációt és összehangolt erőfeszítéseket igényel minden érintett féltől.

A fenntartható és a magas technológiai fejlettséget igénylő iparágak jövője kiemelt figyelmet kap a jelentésben. Letta szerint fontos a zöld (környezetbarát) és a digitális (technológia vezérelt) ágazatok előtérbe helyezése. Ezáltal ugyanis az EU hosszú távon sikeres lehet, és biztosíthatja helyét a gyorsan fejlődő globális piacon. Az egységes piac egyedülálló platformot biztosít ehhez az átalakuláshoz, harmonizált szabályozások révén megkönnyíti a határokon átnyúló együttműködést, és ösztönzi a beruházásokat ezekben a kulcsfontosságú ágazatokban.

A zöld iparágakba – például a megújuló energiába, a körforgásos gazdaság gyakorlataiba és a környezetbarát gyártásba – való befektetés támogatja az EU környezetvédelmi céljait, miközben a gazdasági növekedést is ösztönzi. Ezek a beruházások nemcsak a szén-dioxid-kibocsátás

csökkentéséhez járulnak hozzá, hanem a tisztább technológiák bevezetését is elősegítik. Ez az átmenet alapvető fontosságú az EU elkötelezettségében az éghajlatváltozás elleni küzdelemben és a fenntartható jövő biztosításában. Az egységes piac lehetőségeit kihasználva az EU vezető szerepet játszhat a zöldebb, fenntarthatóbb gazdaság előmozdításában.

A digitális iparágak, köztük a mesterséges intelligencia, a kiberbiztonság és az adatelemzés szintén kulcsfontosságúak a hatékonyság és a versenyképesség fokozása szempontjából. Ezek az ágazatok a termelékenység és az innováció motorjai, amelyek a globális versenyképesség fenntartásának (és javításának) döntő elemei. A digitális infrastruktúra, a készségfejlesztés és az ezirányú kutatások előmozdításával az EU vonzóvá teheti beruházási lehetőségeit, és hozzájárulhat ahhoz, hogy gazdasága stabil és előremutató maradjon. A digitális fejlődésre való összpontosítás biztosítja, hogy az EU ne csak lépést tartson a globális technológiai trendekkel, hanem új innovációs normákat is felállítson.

Enrico Letta kiemelten kezeli a hatékony energia- és éghajlat-politikát. Elismeri, hogy ezeknek a politikáknak összhangban kell lenniük az egységes piac átfogó célkitűzéseivel. A környezetvédelmi megfontolásoknak a gazdasági stratégiákba való integrálásával az EU olyan harmonikus egyensúlyt érhet el, amely egyszerre támogatja a gazdasági növekedést és a környezeti fenntarthatóságot.

E hatékony energia- és klímapolitikák egyik legfontosabb szempontja az energiahatékonyság előmozdítása a különböző ágazatokban. Az innovációt, a tiszta technológiákba való beruházást ösztönző, és az ambiciózus célok kitűzésével megvalósuló, áramvonalas politikák csökkentett energiafogyasztáshoz és alacsonyabb üvegházhatású gázkibocsátáshoz vezetnek. Az energiahatékonyságra való összpontosítás nemcsak az éghajlatváltozás mérséklését segíti, hanem hozzájárul a gazdasági hatékonysághoz és a versenyképességhez is.

A megújuló energiaforrásokra való áttérés, az ipari folyamatok javítása és az építési szabványok szigorítása, illetve az ezekre irányuló összehangolt erőfeszítések kulcsfontosságúak a gazdasági tevékenységek környezeti hatásainak csökkentése szempontjából. A környezeti károk minimalizálásával az egységes piac a pozitív változások hajtóerejévé válik, elősegítve egy zöldebb és fenntarthatóbb Európát. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés elengedhetetlen az EU éghajlati céljainak eléréséhez és a jövő nemzedékek számára egészséges környezet biztosításához.

Az éghajlat-politikák az EU ellenálló képességének fokozásában is létfontosságú szerepet játszanak. Az éghajlattal kapcsolatos kockázatokra – például a szélsőséges időjárási eseményekre vagy akár az erőforráshiányra – való felkészülés biztosítja a hosszú távú alkalmazkodóképességet. Ezek a szakpolitikák hozzájárulnak egy olyan megbízható keretrendszer kiépítéséhez, amely képes ellenállni az éghajlatváltozás hatásainak, valamint fenn tudja tartani a gazdasági és társadalmi stabilitást.

További jelentős előny, hogy a bevált gyakorlatok megosztásával és az energiaátállási kezdeményezésekben való együttműködéssel a tagállamok felgyorsíthatják az előrehaladást, és közösen kezelhetik a globális kihívásokat. Ez az együttműködés elengedhetetlen az EU éghajlat-

változási-menetrendjében meghatározott ambiciózus célok eléréséhez, valamint annak biztosításához, hogy minden tagállam részesüljön az energiahatékonyság és a fenntarthatóság terén elért eredményekből.

A jelentés nyomatékosítja, hogy az európai közös piacon belül az egészségügy ellenálló képességének megerősítése elengedhetetlenül fontos, és hangsúlyozza, hogy az egészségügyi kihívások átlépik a nemzeti határokat. Ezt felismerve Letta a közös egészségügyi veszélyek hatékony kezelése érdekében a tagállamok közötti együttműködésen alapuló megközelítéseket szorgalmaz. Ez az együttműködés nemcsak a bevált gyakorlatok megosztását és az erőforrások egyesítését jelenti, hanem az egészségügyi vészhelyzetekre adott egységes, a határokon átívelő válaszlépések kidolgozását is.

Letta elképzeléseinek középpontjában a felkészültség fogalma áll. Prioritásként kezeli a szilárd egészségügyi rendszer felkészültségét, amely magában foglalja a korai észlelési mechanizmusokat, a gyors reagálási protokollokat és az összehangolt válságkezelési stratégiákat. Az ellenálló egészségügyi rendszer kulcsfontosságú az egészségügyi válságok hatékony kezeléséhez és hatásainak enyhítéséhez, valamint annak biztosításához, hogy az EU felkészült legyen a vészhelyzetek agilis és hatékony kezelésére.

Ugyanilyen fontos az egészségügyi ellátáshoz való méltányos hozzáférés elve. Letta az egységes piac szerepét a határokon átnyúló betegmobilitás megkönnyítésében, az egészségügyi szabványok harmonizálásában és az uniós polgárok egyenlő bánásmódjának előmozdításában látja. A méltányos hozzáférés iránti elkötelezettség biztosítja, hogy az egészségügyi szolgáltatások mindenki számára hozzáférhetőek legyenek, függetlenül az EU-n belüli állampolgárságtól, ezáltal erősítve a társadalmi kohéziót és a szolidaritást.

Az orvosi kutatásba és innovációba való befektetés szintén kiemelt fontosságú. Az egységes piac együttműködési keretének kihasználásával az EU felgyorsíthatja az áttöréseket az orvosi kezelések, a diagnosztika és a megelőző intézkedések terén. Ezek a befektetések nemcsak a tudományos fejlődést segítik elő, hanem megerősítik az EU azon képességét is, hogy pro-aktívan reagáljon a felmerülő egészségügyi kihívásokra.

Letta jelentése továbbá az egészségügyet diplomáciai eszközként értelmezi, és az egészségügyi-diplomácia mellett érvel a globális szinten. A tagállamok kollektív hangja befolyásos lehet a globális egészségügyi együttműködés előmozdításában, a világjárványokra való felkészültség szorgalmazásában, valamint az oltóanyagokhoz és egészségügyi szolgáltatásokhoz való méltányos hozzáférés biztosításában. Ez a diplomáciai megközelítés megerősíti az EU elkötelezettségét a globális egészségbiztonság mellett, és hangsúlyozza vezető szerepét a nemzetközi egészségügyi kormányzás terén.

Végül pedig a jelentés érvel a hatékony közlekedési hálózatok kulcsfontosságú szerepe mellett, amelyekre az európai egységes piac sikerének biztosítékaként tekint. Felismerve, hogy az összekötöttség alapvető fontosságú a régiók, városok és vállalkozások szempontjából az EU-ban, Letta hangsúlyozza a zökkenőmentes közlekedési rendszerek szükségességét, amelyek megkönnyítik az áruk, szolgáltatások és emberek zökkenőmentes mozgását. Ez a zökkenőmen-

tes összeköttetés nemcsak a gazdasági cserét segíti elő, hanem a növekedést is katalizálja, mivel lehetővé teszi a vállalkozások számára, hogy szélesebb piacokat és fogyasztókat érjenek el hatékonyabban.

Letta elképzelésének központi eleme a határokon átnyúló közlekedést akadályozó problémák felszámolása. A szabályozások harmonizálása, az infrastruktúra javítása és a vámeljárások egyszerűsítése kulcsfontosságú lépések az EU-n belüli közlekedési hálózatok hatékonyságának növelésében. Ezen akadályok felszámolásával az EU csökkentheti a logisztikai bonyolultságot és a költségeket, ezáltal javíthatja a tagállamok között működő vállalkozások versenyképességét.

A fenntartható mobilitás egy másik szignifikáns pont. A jelentés a környezetbarát közlekedési módok, például az elektromos járművek, a nagy sebességű vasút és a zöld logisztikai megoldások bevezetését szorgalmazza. A fenntartható közlekedésbe való befektetés nemcsak a szén-dioxid-kibocsátást csökkenti, hanem az EU tágabb éghajlatvédelmi céljaihoz is igazodik, hozzájárulva az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez.

A jól összekapcsolt közlekedési rendszerek mellett létfontosságú szerepet játszanak az EU gazdasági integrációjának előmozdításában. A hatékony közlekedési hálózatok a piacokhoz való könnyebb hozzáférés megkönnyítésével, a határokon átnyúló együttműködés előmozdításával és az ellátási láncok optimalizálásával erősítik a tagállamok közötti gazdasági kapcsolatokat. Ez az integráció elengedhetetlen az egységes piac gazdasági potenciáljának maximalizálásához és az uniós nemzetek közötti közös jólét előmozdításához.

Az innováció és a rugalmasság szintén kulcsfontosságú elemei Letta közlekedési jövőképének. A digitalizáció, az intelligens logisztikai megoldások, az önvezető járművek és a rugalmas hálózati infrastruktúra átvétele növeli a közlekedési rendszerek hatékonyságát és alkalmazkodóképességét. Ezek az innovációk nemcsak a hatékonyságot javítják, hanem azt is biztosítják, hogy a közlekedési hálózatok képesek legyenek ellenállni az esetleges zavaroknak, és ezáltal a gazdasági tevékenységek folytonosságát még kihívást jelentő körülmények között is fenntartják.

Mindent összefoglalva tehát, Letta jelentése nem csupán a piaci dinamikákról szól, hanem egy olyan rugalmas, egységes és jövőbetekintő Európai Unió útiterve, amely az embereket és a jólétet helyezi előtérbe. Több helyütt szorgalmazza az EU elkötelezettségét az innováció, a tagállamok közötti együttműködés és a fenntarthatóság terén betöltött globális vezető szerep előmozdítása mellett. Holisztikus megközelítése pedig biztosítja, hogy az Unió ne csak alkalmazkodjon a változásokhoz, hanem virágozzon is, és világszerte mércét állítson a növekedés és a fenntartható fejlődés számára.

Balogh Attila